

KONCEPCJA PROGRAMU

I. Wstęp

Głównym celem niniejszego Programu jest zmniejszenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz ze względu na płeć występującego na terenie Polski. Celem bezpośrednim jest przeciwdziałanie aktom przemocy w rodzinie oraz ze względu na płeć poprzez stworzenie płaszczyzny współpracy pomiędzy urzędami centralnymi a jednostkami samorządu terytorialnego oraz organizacjami pozarządowymi, które bezpośrednio pracują z osobami dotkniętymi przemocą.

Podniesienie kompetencji służb wykonujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie przyczyni się do lepszego świadczenia usług w tym zakresie oraz stworzenia systemu reagowania na przemoc w rodzinie oraz ze względu na płeć.

Rozszerzenie działań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie oraz ze względu na płeć doprowadzi do bardziej skutecznej ochrony ofiar, zmiany postaw i zachowań sprawców, co w konsekwencji pozwoli na powrót do prawidłowych relacji rodzinnych i społecznych.

Zakrojona na szeroką skalę ogólnopolska kampania społeczna, która realizowana będzie w ramach Programu doprowadzi do zmiany świadomości społeczeństwa, lepszego reagowania na przemoc oraz do obalenia mitów i stereotypów na temat przemocy w rodzinie oraz ze względu na płeć.

Jednym z zadań Programu jest wspólna, na poziomie centralnym i samorządowym identyfikacja sytuacji rodzin uwikłanych w przemoc jak również diagnozowanie i analizowanie efektywności działań podejmowanych na tym polu przez urzędy centralne oraz jednostki samorządu terytorialnego.

W oparciu o przeprowadzenie diagnozy dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie w ramach Programu będzie możliwość dokonania oceny potrzeb w tym szkoleniowych i stworzenie systemu reagowania na przemoc.

W Programie zakłada się wiele działań, dzięki którym w Polsce nastąpi poprawa funkcjonowania systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program będzie realizowany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Sprawiedliwości oraz Centralny Zarząd Służby Więziennej jako beneficjentów projektów predefiniowanych oraz przez jednostki samorządu terytorialnego i organizacje pozarządowe, które w drodze konkursu będą aplikowały o środki finansowe w ramach funduszu małych grantów.

Program będzie realizowany w latach 2012 - 2015 z dofinansowaniem w wysokości 3 000 000 EUR.

II. Znaczenie Programu

Zadania realizowane w oparciu o Program będą służyły wyrównaniu różnic społecznych w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego, w odniesieniu do osób i rodzin wykluczonych społecznie, zwłaszcza osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz przemocą ze względu na płeć. Program jest odpowiedzią na potrzeby polskiego społeczeństwa, osób i rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie oraz przedstawicieli służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Dzięki działaniom realizowanym w ramach Programu poprawie ulegnie system współpracy pomiędzy służbami, a także system reagowania na przemoc w rodzinie oraz ze względu na płeć.

Poprzez zwiększenie profesjonalizacji służb zajmujących się pomocą i wsparciem ofiar przemocy w rodzinie, realizowane w ramach Programu działania przyczynią się do

zwiększenia bezpieczeństwa osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Ponadto prawidłowe wypełnienie zadań określonych w Programie pozwoli na skuteczne oddziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie.

Skorelowanie wszystkich działań zrealizowanych w ramach Programu w konsekwencji przyczyni się wsparcia procesu przywracania prawidłowych relacji w rodzinach z problemem przemocy i pozwoli na poprawę funkcji społecznych polskich rodzin.

Szerokie spektrum działań założonych do zrealizowania w oparciu o niniejszy Program przyczyni się do podniesienia jakości usług różnych kompetentnych służb oraz skuteczniejszego rozwiązywania istniejących problemów występujących w rodzinach dotkniętych przemocą i wsparcia osób dotkniętych przemocą ze względu na płeć, zbliżając się tym samym do standardów funkcjonujących w innych państwach Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Ponadto, poprzez umożliwienie i zachęcanie podmiotów z państwa-darczyńcy do uczestnictwa w projektach polskich beneficjentów z zakresu przemocy w rodzinie, mogącymi skutkować wspólnymi działaniami, program stworzy warunki do realizacji drugiego z celów Mechanizmów Finansowych, jakim jest zacieśnianie współpracy polsko-norweskiej. Dla krajowych podmiotów zajmujących się ww. kwestią, możliwość kontaktu i współpracy z kompetentnymi instytucjami z Norwegii będzie stanowić istotną platformę wymiany wiedzy, doświadczeń i dobrych praktyk.

Działania opisane w Programie są zgodne z uregulowaniami prawnymi obowiązującymi w Polsce tj. z przepisami ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493, z późn. zm.) oraz aktami wykonawczymi do niniejszej ustawy:

- 1) rozporządzeniem z 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 201, poz. 1334);
- 2) rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno - edukacyjne (Dz. U. Nr 50, poz. 259);
- 3) rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 126, poz. 718);
- 4) rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta”;
- 5) rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 stycznia 2011 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. Nr 28, poz. 146);
- 6) rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 marca 2011 r. w sprawie procedury postępowania przy wykonywaniu czynności odebrania dziecka z rodziny w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie (Dz. U. Nr 81, poz. 448);
- 7) rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 25 stycznia 2011 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. Nr 27, 138).

Ponadto, działania opisane w Programie są zgodne z postanowieniami zawartymi w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjętym uchwałą Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 r.

III. Grupy docelowe Programu

LP	Grupy docelowe Programu
1.	osoby i rodziny zagrożone przemocą w rodzinie
2.	osoby zagrożone przemocą ze względu na płeć
3.	osoby i rodziny dotknięte przemocą w rodzinie
4.	osoby dotknięte przemocą ze względu na płeć
5.	osoby stosujące przemoc w rodzinie
6.	przedstawiciele instytucji, którzy realizują działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie na szczeblu centralnym i lokalnym
7.	polskie społeczeństwo

IV. Realizatorzy Programu

Program będzie realizowany przez następujące instytucje centralne:

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (w tym Krajowego Koordynatora realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Zespół Monitorujący do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie), które będzie odpowiedzialne za przeprowadzenie ogólnopolskiej kampanii społecznej, zdiagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie oraz przeprowadzenie szkoleń dla członków zespołów interdyscyplinarnych.
- Ministerstwo Sprawiedliwości, które będzie odpowiedzialne za działania na rzecz osób pokrzywdzonych przestępstwem, w tym przeprowadzenie szkoleń dla osób pracujących w Ośrodkach Pomocy dla Osób Pokrzywdzonych Przemocy oraz dla osób zgłaszających się do nich o pomoc;
- Centralny Zarząd Służby Więziennej, który będzie odpowiedzialny za koordynację działań związanych z realizacją programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie oraz za przeprowadzenie szkoleń dla osób prowadzących te oddziaływania.

Natomiast na szczeblu lokalnym, ze środków Programu będą mogły korzystać następujące podmioty, które zajmują się udzielaniem bezpośredniej pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie oraz ze względu na płeć:

1. samorząd gminny w tym:

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (w tym: ośrodki pomocy społecznej, ośrodki wsparcia);
- placówki ochrony zdrowia;
- gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
- placówki oświatowe;
- kuratorzy

2. samorząd powiatowy

- jednostki organizacyjne pomocy społecznej (w tym: powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki wsparcia, ośrodki interwencji kryzysowej);
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- podmioty prowadzące programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

3. Samorząd wojewódzki

- regionalne ośrodki polityki społecznej.

4. Wojewoda

- wojewódzcy Koordynatorzy realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, którzy będą mogli uczestniczyć w szkoleniach organizowanych w ramach projektu predefiniowanego realizowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej.
- inspektorzy Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich, którzy będą mogli uczestniczyć w szkoleniach organizowanych w ramach projektu predefiniowanego realizowanego przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- 5. Osoby pracujące i korzystające z usług Ośrodków Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepęstwem, które będą mogły uczestniczyć w szkoleniach organizowanych w ramach projektu predefiniowanego realizowanego przez Ministerstwo Sprawiedliwości.
- 6. Policja
- 7. Areszty Śledcze i Zakłady Karne, które będą odpowiedzialne za realizację programów oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie.
- 8. Organizacje pozarządowe, które będą mogły aplikować o środki w ramach Programu w trybie konkursowym w formie funduszu małych grantów.

V. Sposób realizacji Programu

Realizację Programu planuje się prowadzić w kilku obszarach:

1. Zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie
2. Podnoszenie świadomości i wrażliwości społecznej wobec przemocy w rodzinie
3. Podnoszenie kompetencji i profesjonalizacja służb zajmujących się problematyką przemocy w rodzinie
4. Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych i korekcyjnych – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.
5. Wzmocnienie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
6. Dostosowanie istniejącej infrastruktury instytucjonalnej do potrzeb osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Operator założył, iż pierwsze cztery wymienione powyżej zadania będą realizowane na poziomie centralnym natomiast ostatnie dwa na poziomie lokalnym.

Działania na szczeblu centralnym będą realizowane przez trzech beneficjentów zdefiniowanych:

1. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
2. Ministerstwo Sprawiedliwości
3. Centralny Zarząd Służby Więziennej.

W ramach projektów predefiniowanych realizowane będą działania o charakterze ogólnopolskim, a więc:

- Ogólnopolska Kampania Społeczna – za działanie to odpowiedzialne będzie Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- Badania porównawcze dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie - za działanie to odpowiedzialne będzie Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- Szkolenia zespołów interdyscyplinarnych - za działanie to odpowiedzialne będzie Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej;
- Szkolenia dla osób pracujących w Ośrodkach Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepęstwem oraz dla osób pokrzywdzonych przepęstwem- za działanie to odpowiedzialne będzie Ministerstwo Sprawiedliwości;
- Szkolenia dla osób prowadzących programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie - za działanie to odpowiedzialny będzie Centralny Zarząd Służby Więziennej;

- Programy oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie osadzonych w zakładach karnych - za działanie to odpowiedzialny będzie Centralny Zarząd Służby Więziennej.

Ponadto, zgodnie z przepisami polskiego prawodawstwa działania profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie realizowane są w najbliższym środowisku osób i rodzin dotkniętych przemocą tj. na terenie samorządów gminnych i powiatowych zarówno przez jednostki samorządu terytorialnego jak również organizacje pozarządowe.

Tworzenie infrastruktury dla ofiar przemocy w rodzinie jest również zadaniem własnym jednostek samorządu terytorialnego lub zlecone jest przez te jednostki organizacjom pozarządowym

Zarówno gminy i powiaty borykają się z niewystarczającymi środkami finansowymi na realizację powyższych zadań. Dlatego też w ramach Programu planuje się wzmocnienie realizacji zadań własnych poprzez przeznaczenie 20% alokacji Programu w ramach funduszu małych grantów, z którego będą mogły skorzystać jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe.

Fundusz małych grantów będzie zarządzany i wdrażany przez Operatora Programu, tj. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Nadzór merytoryczny nad sposobem wyboru projektów w ramach funduszu małych grantów będzie sprawował Departament Pomocy i Integracji Społecznej. Szczegółowe informacje na temat sposobu wyboru projektów zostaną określone w dokumentacji konkursowej wraz z naborem wniosków.

Złożone wnioski zostaną poddane ocenie formalnej i merytorycznej, na podstawie której zostanie dokonany wybór podmiotów realizujących zadanie. Ocena formalna będzie przeprowadzona przez pracowników Departamentu Pomocy i Integracji Społecznej, natomiast oceny merytorycznej dokonają eksperci wchodzący w skład Zespołu Monitorującego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie – organu opiniodawczo – doradczego Ministra Pracy i Polityki Społecznej.

Operator zdecydował o przeznaczeniu części środków finansowych Programu na małe projekty w ramach funduszu małych grantów uznając, iż taką formą dofinansowania zostanie objęta większa liczba samorządów lokalnych. Ze względu na możliwość przyznawania mniejszych dotacji, Fundusz małych grantów będzie bardziej dostępny, możliwy do zrealizowania i będzie on stanowił czynnik motywujący samorządy lokalne do większej aktywności w zakresie realizacji zadań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Przy założeniu, iż zgodnie z polskim prawodawstwem większość zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest zadaniami własnymi – finansowanymi z budżetów własnych samorządów lokalnych, środki pozyskane w ramach funduszu małych grantów będą stanowiły duże wsparcie w działaniach na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ze względu na płeć.

Łączna alokacja przyznana na potrzeby funduszu małych grantów nie będzie przekraczać 20% wydatków kwalifikowalnych Programu, natomiast w ogłoszeniu o otwartym konkursie wniosków potencjalni beneficjenci zostaną zobligowani do wniesienia własnych środków finansowych w wysokości co najmniej 15% wartości projektu.

Podmioty wnioskujące o wsparcie finansowe w ramach funduszu małych grantów będą mogły otrzymać minimalnie kwotę w wysokości 5 000 Euro, jednocześnie nie przekraczając kwoty 250 000 Euro. W ramach Programu zostanie przeprowadzony jeden nabór z alokacją w wysokości 600 000 Euro.

Nie przewiduje się możliwości uczestnictwa w konkursie w ramach funduszu małych grantów osób fizycznych.

Operator zakłada, iż projekty dofinansowane w ramach małych grantów będą realizowane przez okres jednego roku od dnia podpisania umowy ws. projektu.

Podmioty, które otrzymają środki finansowe w ramach funduszu małych grantów zobowiązane będą po zakończeniu działań do przekazania sprawozdania z realizacji zadania. Podmiotom, które spełnią wszystkie warunki i wygrają konkurs, Operator po podpisaniu umowy będzie wypłacał kwotę dofinansowania.

VI. Harmonogram wdrażania Programu

HARMONOGRAM WDRAŻANIA PROGRAMU																								
DZIAŁANIE	CZAS REALIZACJI																							
	2012				2013				2014				2015				2016				2017			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Zarządzanie Programem																								
Projekt predefiniowany wdrażany przez Ministerstwo Sprawiedliwości																								
Projekt predefiniowany wdrażany przez Centralny Zarząd Służby Więziennej																								
Projekt predefiniowany wdrażany przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej																								
Fundusz Małych Grantów																								
Fundusz Współpracy Dwustronnej																								
Promocja Programu																								
Sprawozdawczość (Raporty okresowe, roczne i końcowy)																								

W połowie 2012 r. planuje się podpisanie umowy z Krajowym Punktem Kontaktowym ws. realizacji programu. Następnie zostaną podpisane umowy ws. realizacji projektów predefiniowanych. W czerwcu 2013 r. zostanie ogłoszony nabór wniosków w ramach Funduszu Małych Grantów. Okresowe raporty finansowe będą obejmowały okresy 4 miesięczne.